

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

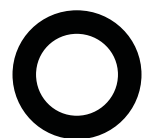
Eindevaluatie

NP Onderwijs-interventies

Dr. Anje Ros, lector 'goed leraarschap, goed leiderschap', Fontys Hogescholen en
Dr. Angela de Jong, onderzoeker lectoraat Werken in Onderwijs, Hogeschool Utrecht

Nationaal Programma
Onderwijs

Het eind van NP Onderwijs nadert: *hoe verder?*

Elke school heeft bij de start van het NP Onderwijs in 2021 op basis van een schoolscan een plan opgesteld en uitgevoerd, gericht op het inlopen van vertragingen die zijn opgelopen tijdens de coronacrisis. Dit plan is tussentijds gemonitord en bijgesteld, mede op basis van een herhaling van de schoolscan. Voor de meeste scholen eindigt in schooljaar 2024/2025 hun NP Onderwijsplan, maar er zijn ook scholen die ervoor hebben gekozen om eerder hun budget in te zetten en het plan af te ronden. Als het einde van het plan in zicht is, is het goed om een eindevaluatie uit te voeren, om te leren van het proces en om de opbrengsten in kaart te brengen, zodat goede vervolgstappen genomen kunnen worden. In dit document staat toegelicht hoe scholen dit kunnen aanpakken.

Doel

Met dit document willen we scholen handvatten bieden om de eindevaluatie uit te voeren. We bieden een format voor het maken van een eindevaluatie en geven een aantal tips. Het gebruik van dit format is niet verplicht, het is een handreiking om zelf de eindevaluatie vorm te geven. Pas het format eventueel aan op basis van eigen wensen. Door het format in te vullen krijgt een school:

- 1. zicht op de beoogde doelen, bijstellingen en opbrengsten van het NP Onderwijsplan;**
- 2. maatregelen die nodig zijn om de opbrengsten te borgen;**
- 3. zicht op het proces dat is doorlopen en wat de school hieruit leert.**

Het format kan worden gebruikt om een goed vervolgplan op te stellen voor de tijd na NP Onderwijs (zonder extra subsidie) en om de successen te vieren met het team, terug te koppelen aan de medezeggenschapsraad en te communiceren met partners.

Format

Het format bestaat uit vijf delen:

- 1. Doelen**
- 2. Bijstellingen**
- 3. Opbrengsten**
- 4. Borging**
- 5. Evaluatie van het proces**

Het is ook mogelijk om met stap 5 te beginnen. Zie voor handvatten over tussentijdse monitoring en evaluatie de [kwaliteitskaart 'Monitoren en bijsturen NP Onderwijs-interventies'](#) en de kwaliteitskaart 'Tussentijdse evaluatie van onderwijsverbetering: de rol van de schoolleider' en informatie over [de schoolscan](#).

1 Doelen

Deze vragen gaan over welke doelen de school zich heeft gesteld om met inzet van de NP-Onderwijsmiddelen te bereiken. Op basis van de schoolscan heeft elke school bij de start een aantal interventies gekozen (Bij meer dan drie interventies kiest de school de drie interventies, die voor de school het belangrijkste waren (bijvoorbeeld die de meeste impact hadden of het meest in is geïnvesteerd). Ook kunnen zelf extra regels worden toegevoegd).

a. Welke interventies zijn bij de start gekozen en waarom?

Welke interventies uit de menukaart heeft de school gekozen? Hoe is de school tot deze keuze gekomen?

Interventie 1:

Interventie 2:

Interventie 3:

b. Wat wilde de school hiermee bereiken?

Welke doelen werden met die gekozen interventies nagestreefd? Voor welke leerlingen? Geef dit aan per interventie.

Interventie 1:

Interventie 2:

Interventie 3:

2 Bijstellingen

Deze vragen gaan over de bijstellingen van het plan die jaarlijks hebben plaatsgevonden op basis van tussentijdse monitoring en evaluatie.

a. In hoeverre was het de afgelopen jaren nodig om de doelen bij te stellen?

Denk bijvoorbeeld aan een verbreding naar andere leerlingen, of een afzwakking van de doelstellingen omdat die toch te ambitieus bleken.

Interventie 1:

Interventie 2:

Interventie 3:

b. Wat zijn de belangrijkste bijstellingen die de afgelopen jaren nodig waren met betrekking tot de uitvoering van de interventies?

Denk bijvoorbeeld aan aanvullende maatregelen, extra materialen of professionalisering.

Interventie 1:

Interventie 2:

Interventie 3:

c. Welke bijstellingen waren nodig met betrekking tot het tijdpad?

Denk bijvoorbeeld aan dat een interventie langer is uitgevoerd dan gepland of juist eerder werd afgerond.

Interventie 1:

Interventie 2:

Interventie 3:

3

Opbrengsten

Deze vragen gaan over de gerealiseerde opbrengsten van de gekozen interventies. Het is belangrijk om de opbrengsten te evalueren, maar het is vaak niet mogelijk om effecten van interventies op leerlingniveau objectief vast te stellen. Daarvoor zijn de leerlingenaantallen te klein, heb je te maken met fluctuaties in niveau en kunnen er alternatieve verklaringen zijn. Het is ook niet de bedoeling om extra tests af te nemen. Het is ook niet nodig om de effectiviteit van interventies an sich aan te tonen, je hebt immers voor bewezen-effectieve interventies gekozen. Om een compleet beeld te krijgen is het beter om niet alleen naar de leeropbrengsten van de interventies te kijken, maar ook naar opbrengsten op het niveau van het handelen van leraren of de organisatie en gedrag van leerlingen. Hiervoor kun je meer harde gegevens (zoals tijd besteed aan iets, gegevens uit het leerlingvolgsysteem) en meer zachte gegevens gebruiken (zoals gesprekken, observaties, indrukken van ouders). Richt je daarbij vooral op het werkzame mechanisme, dat wil zeggen, het mechanisme waardoor de interventie leidt tot betere prestaties of welbevinden. Voorbeelden van werkzame mechanismes staan hieronder. Kijk welke indicatoren passen bij jouw interventies.

a. Welke opbrengsten zijn gerealiseerd op het niveau van het handelen van leraren en andere medewerkers en de organisatie (werkzame mechanisme)? Geef ook aan hoe je hierover gegevens hebt verzameld.

Geef dit per interventie aan. Denk aan:

- Is de kwaliteit van de instructie verbeterd?
- Is de tijd besteed aan bijvoorbeeld vrij lezen of het onderzoekend werken door leerlingen met een uur per week gestegen?
- Voldoen de extra materialen aan de kwaliteitscriteria?
- Hebben bepaalde leerlingen meer begeleiding gekregen (op cognitieve vertragingen en/of mentaal welbevinden)?
- Hebben leraren meer en betere feedback gegeven?
- Is er meer sprake van een professionele teamcultuur/schoolcultuur?

Interventie 1:

Interventie 2:

Interventie 3:

b) Welke opbrengsten zijn gerealiseerd op het niveau van het gedrag en welbevinden van leerlingen?

Denk aan bijvoorbeeld:

- Zijn leerlingen meer gemotiveerd?
- Gaan de leerlingen met meer plezier naar school?
- Leren leerlingen meer doelgericht?
- Snappen leerlingen nu de verschillende stappen nu beter?
- Begrijpen leerlingen de stof van ... nu beter?

Interventie 1:

Interventie 2:

Interventie 3:

c. Welke opbrengsten zijn gerealiseerd op het leerprestaties van leerlingen?

Denk aan bijvoorbeeld leerprestaties uit het leerlingvolgsysteem, toetsprestaties?

Interventie 1:

Interventie 2:

Interventie 3:

4 Borging

Deze vragen gaan over de borging van de opbrengsten. Heeft de school al nagedacht over hoe het team ervoor zorgt dat de gerealiseerde opbrengsten niet terugvallen na NP Onderwijs? Welke maatregelen zijn getroffen? .

a. Hoe zorgt de school ervoor dat de interventies niet terugvallen na NP Onderwijs?

Denk als dit relevant is bijvoorbeeld aan:

- Verlengen van de huidige interventie
- De nieuwe werkwijze opnemen in de routines van het team
- De nieuwe werkwijze vastleggen in afspraken (bijvoorbeeld een kwaliteitskaart)
- Iemand als expert voor het thema verantwoordelijk stellen die nagaat of de nieuwe aanpak nog steeds wordt gehanteerd.
- Het onderwerp regelmatig op de teamagenda agenderen.

Interventie 1:

Interventie 2:

Interventie 3

b. Welke condities zijn nodig om de borging te realiseren en wie zorgt voor het realiseren van deze condities?

Denk bijvoorbeeld aan:

- extra eigen investering,
- extra team-scholing,
- roosteraanpassingen,
- opleiding van een expert-leraar,
- opheffing van het lerarentekort.

Interventie 1:

Interventie 2:

Interventie 3:

c. Tot welke vervolgplannen heeft NP Onderwijs geleid?

Op basis van de evaluatie zijn er waarschijnlijk vervolgplannen ontstaan. Welke nieuwe interventies gaat de school als vervolg op het huidige plan met eigen middelen (of een ander programma) uitvoeren?

Interventie 1:

Interventie 2:

Interventie 3:

5 Evaluatie van het proces

Deze vragen gaan over de wijze waarop de school aan het uitvoeren van het NP Onderwijsplan heeft gewerkt en wat deze werkwijze voor het team heeft opgeleverd.

a. Wat waren succesfactoren bij het werken aan de NP Onderwijsinterventies? Wat wil het team bij een volgende onderwijsverbetering behouden?

b. Wat waren knelpunten bij het werken aan de NP Onderwijsinterventies? Wat wil het team bij een volgende onderwijsverbetering anders doen?

c. Hoe heeft de school het opstellen van een schoolscan en de keuze van evidence-informed interventies uit een menukaart ervaren? Wat neemt het team hiervan mee voor een volgende onderwijsverbetering?

d. Hoe heeft de school het tussentijds evalueren en bijstellen van het NP Onderwijsplan ervaren? Wat neemt het team hiervan mee voor een volgende onderwijsverbetering?

e. Wat was de rol van de schoolleider/teamleider en van leraar-experts in de school? Wat neemt het team hiervan mee voor een volgende onderwijsverbetering?

f. Hoe is samengewerkt met externe partners tijdens de uitvoering van het NP Onderwijsplan? Wat neemt het team hiervan mee voor een volgende onderwijsverbetering?

g. Hoe is de school erin geslaagd voldoende tijd te creëren voor de interventies van NP Onderwijs? Wat neemt het team hiervan mee voor een volgende onderwijsverbetering?

Hoe verantwoordt een bestuur zich over NP Onderwijs aan OCW?

Het NP Onderwijs is een maatschappelijk thema voor het jaarverslag. Dat betekent dat een schoolbestuur zich hierover extra verantwoordt in het reguliere jaarverslag, volgens de [algemeen geldende regels voor jaarverslaggeving in het onderwijs](#). Uit het jaarverslag moet blijken:

- **welke soorten interventies de scholen hebben gekozen voor hun schoolprogramma;**
- **hoe ouders en leraren – en in het vo ook de leerlingen – zijn betrokken bij de plannen;**
- **of op iedere school de vereiste instemming van de MR is gekregen;**
- **hoeveel procent van de NP Onderwijsmiddelen is ingezet voor inhuur van ‘personeel niet in loondienst’ (externe inhuur);**
- **de bereikte resultaten.**

Wanneer de middelen uit het NP Onderwijs ook bovenschools zijn ingezet, verwachten we dat het bestuur duidelijk maakt of de GMR daarmee heeft ingestemd en wat voor soort interventies op bovenschools niveau zijn gekozen. In het bestuursverslag hoeft er niet op elke school afzonderlijk in te worden gegaan.

Daarnaast beantwoorden besturen vragen over het programma in het XBRL-portaal van DUO, waaronder verdiepende vragen over de besteding van NP Onderwijsmiddelen op schoolniveau (BRIN). In XBRL moet er wel op elke school afzonderlijk worden ingegaan, zie ook: <https://www.nponderwijs.nl/po-en-vo/aan-de-slag/uitvoering/np-onderwijs-verantwoorden> Deze verantwoording geeft OCW na afloop een goed beeld van de wijze waarop de middelen zijn besteed en het besluitvormingsproces

dat daarbij is doorlopen. De monitoring op schoolniveau is idealiter input voor de verantwoording op bestuursniveau.

Periodieke uitvraag door OCW voor landelijke monitoring

Om tijdig te weten waar scholen zich zorgen over maken en waar zij tegenaan lopen bij de uitvoering, laat OCW elk half jaar een uitvraag doen onder schoolleiders over de implementatie van het schoolprogramma. De uitkomsten benut OCW om bij te kunnen sturen op het programma en om zich te verantwoorden aan de Tweede Kamer over uitvoering van het NP Onderwijs. Half november 2022 werd de derde voortgangsrapportage gepubliceerd: [Nationaal Programma Onderwijs 3e voortgangsrapportage | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

Per vragenronde verschilt het welke onderwerpen aan bod komen. Onderstaande thema's komen daarbij steeds aan bod:

- **hoe gaat het met de leerlingen, zowel cognitief als sociaal-emotioneel?**
- **voor welke interventies kiest de school en welk proces is daarbij doorlopen?**
- **lukt het de school om de interventies uit te voeren?**
- **welke effect hebben deze interventies op de leerlingen?**

In september 2025 zal de laatste uitvraag onder schoolleiders plaatsvinden. Daarbij zal de focus liggen op de effecten van de interventies bij leerlingen en de duurzame effecten voor het onderwijs op school.